

Beretningen om Perpetuas og Felicitas' martyrium

I beretningen om Perpetuas og Felicitas' martyrium (*Passio sanctarum Perpetuae et Felicitatis*) fortæller der om en gruppe af kristne, der blev henrettet i af de romerske myndigheder i byen Karthago i Nordafrika. Beretningen er bevaret på både græsk og latin og indeholder den unge kvinde Perpetuas egen fortælling om begivenhederne op til henrettelsen. Desuden indeholder beretningen om beskrivelse en af vision fortalt af en anden af martyrerne, Saturus. Og endelig fortæller en ukendt forfatter om selve henrettelsen, som vedkommende formodes at have været vidne til. Henrettelsen formodes at have fundet sted i begyndelsen af 200-tallet, og beretningen, der i sin helhed anses for autentisk, menes at være blevet forfattet samtidigt og kort tid derefter.

Fra ældre tid har vi fortællinger om trosstyrke, som både vidner om Guds nåde og virker opbyggende på mennesker; fortællinger, der er nedskrevet som en påmindelse til os, til ære for Gud og til trøst for mennesker. Hvorfor da ikke skrive om lignende ting fra vores egen tid, når de lige så godt kan tjene begge disse formål? For disse fortællinger vil også engang blive gamle og være til gavn for kommende slægter, selvom de i vores egen samtid måtte nyde mindre anseelse grundet de forudgåendes krav på ælde.

Men de, som betragter tid og alder, når de værdsætter kraften af den ene og samme Helligånd, de skal huske, at efter den rigdom af nåde, som er blevet lovet i de sidste tider, må de nyeste hændelser just regnes for de største. For i de sidste dage, siger Herren: "Jeg vil udgyde af min ånd over alt kød, og jeres sønner og døtre skal profetere, og over mine trælle og trælkvinder vil jeg udgyde min ånd, og de unge skal se syner og de gamle skal have drømme."¹

Derfor godkender og ærer vi ikke blot profetierne, men også de nye syner, som ligeledes blev lovet, og medregner alle Helligåndens virkninger til den udrustning, som kirken har fået. For til den blev Ånden sendt for at give nådegaverne til alle, efter hvad Herren har tilmålt hver enkelt.² Og derfor er det, at vi også må nedskrive disse hændelser, sådan at de kan blive læst og kendt til Guds ære. Så skal vi ikke af svaghed og fortvivlelse tro, at det kun var før i tiden, at Guds nåde virkede blandt folk og holdt dem værdige til martyriet og åbenbaringer. Gud udvirker altid det, han har lovet, som vidneudsagn for dem, der ikke tror, og til velsignelse for dem, som tror. Derfor kundgør vi for jer, brødre og sønner, det, vi har hørt og set og oplevet, sådan at I, som var til stede, kan mindes Herrens herlighed, og I, som først nu hører det, kan få fællesskab med de hellige martyrer, og gennem dem med Herren Jesus Kristus.³ Hans er herligheden og æren i al evighed. Amen.

Der blev arresteret nogle unge katekumener,⁴ Revocatus og Felicitas, begge slaver, Saturninus og Secundulus. Og med dem var også Vibia Perpetua, en højtbåren kvinde, dannet og ærværdigt gift.⁵ Hendes mor og far var stadig i live, og én af hendes to brødre var en katekumen som hun selv. Hun var omkring 22 år og havde en søn, et spædbarn, der fik bryst. Her følger fortællin-

¹ Jf. ApG 2,17-18 samt Joel 2,20

² Jf. 1. Kor. 7,17; Rom. 12,3

³ Jf. 1. Johs. 1,3

⁴ *Katekumener*: Betegnelse for folk, der havde modtaget undervisning og oplæring i kristendommen, men endnu ikke var døbt.

⁵ Navnene på martyrerne findes i to sene indskrifter fra Karthago, jf. E. Diel: *Inscriptiones latinas christianae veteres*, Berlin (1961), nr. 2040-1.

gen om hendes martyrium, udelukkende byggende på hendes egne ord og hendes egne følelser, sådan som hun selv nedskrev og efterlod sig den:

”Mens jeg endnu var [under arrest] sammen med mine venner, fristede far mig af bestandig omsorg for at få mig til at falde fra.⁶ Da sagde jeg: ’Far, ser du denne vase her for eksempel, eller
5 denne vandkrukke her eller hvad det nu er?’ – ’Ja,’ svarede han. Og jeg sagde til ham: ’Kan vi kalde det noget andet end det, det er?’ ’Nej,’ sagde han. ’Således kan jeg heller ikke kalde mig noget andet end det, jeg er, en kristen.’ Dette ord gjorde ham vred, og han gik løs på mig, som ville han rive øjnene ud på mig. Men han slog mig kun og gik så overvundet sin vej sammen med sine djævelske talekunster. Så fik jeg fred for ham nogle dage; jeg takkede Herren og fik
10 modet tilbage, mens han var borte. I løbet af de dage blev vi døbt, og Helligånden bød mig kun at bede om én ting af dåben: kropstyrke til at holde ud.

Nogle få dage efter blev vi sat i fængsel. Jeg blev rædselsslagen, for jeg havde aldrig oplevet et sådan mørke. Hvilken svær tid! Heden var ikke til at holde ud, for vi var stuvet så tæt sammen, og rå var soldaternes behandling. Men det værste var, at frygten for barnet pinte mig. Tertius og Pomponius, de velsignede diakoner,⁷ som hjalp os, fik det ordnet således, at vi mod betaling blev stand at komme til et bedre sted i fængslet og forfriske os for en kort stund. Så forlod alle fængslet og drev frit omkring. Jeg gav mit barn, der var forkomment af sult, bryst. Af frygt for barnet talte jeg til min mor, trøstede min bror, og overlod barnet i deres varetægt. Det smertede mig at se, at de led af medlidenhed for min skyld. Disse bekymringer plagede mig i mange
15 dage, men så fik jeg lov til at have barnet hos mig i fængslet, og straks fik jeg styrke, og blev fri fra frygten og uroen for barnet. Pludselig blev fængslet som et palads for mig, og jeg ville hellere være der end nogen andet sted.

Da sagde min bror til mig: ’Min kære søster, du er så rigt velsignet, at hvis du beder om et syn, vil du få vide, om du skal lide eller slippes fri.’ Jeg vidste, at jeg kunne tale med Herren, som
25 havde vist mig så store velgerninger, og jeg lovede ham tillidsfuldt: ’I morgen skal jeg fortælle dig det.’ Jeg bad og fik dette syn:

Jeg så en umådelig høj kobberstige, som rakte helt til himmelen,⁸ men så smal, at kun én kunne stige op ad gangen. På siderne af stien var der fæstet alle slags jernvåben — sværd, spyd, hager og dolke, sådan at hvis man steg uforsigtigt op uden at se sig for, blev man sønderflænget og hang fast i jernvåbnene. Under stien lå en enorm drage, som lurede på dem, der gik op, og prøvede at skræmme dem fra det.
30

Først steg Satorus op. Han havde ikke været til stede, da vi blev arresteret, men havde senere meldt sig selv for vores skyld, for vores tro var hans værk. Han nåede toppen af stigen, vendte sig og sagde til mig: ’Perpetua, jeg venter på dig, men pas på, at slangen ikke bider dig.’ Jeg svarede: ’I Jesu Kristi navn, den skal ikke skade mig.’ Da stak den hovedet frem under stien, stille som om han var bange mig, og jeg trådte på dens hoved som om, jeg trådte op på det første trin.⁹ Så steg jeg op og så en umådelig stor have, og midt i haven sad en gammel gråhåret mand i hyrdeklæder og malkede får. Omkring ham stod mange tusinde i hvide klæder. Han løftede hovedet, betragtede mig og sagde: ’Velkommen, mit barn.’ Så kaldte han mig til sig og gav mig
35

⁶ *Falde fra*: dvs. fornægte eller afsværges sig den kristne tro

⁷ *Diakon*: i oldkirken en form for kirketjener, der havde en lang række opgaver i forbindelse med gudstjenesterne og menighedsplejen.

⁸ Jakobsstigen, se 1. Mos. 28,12

⁹ At træde på slangens hoved, jf. 1. Mos. 3,15

en mundfuld mælk. Jeg tog imod det med sammenfoldede hænder og indtog det.¹⁰ Og alle som stod omkring sagde: 'Amen.' Ved lyden af dette ord vågnede jeg og mærkede stadig smagen af noget sødt i munden. Dette fortalte jeg straks til min bror, og vi forstod, at vi skulle lide. Fra da af satte vi ikke længere noget håb til denne verden.

5 Nogle få dage senere gik der rygter om, at vi skulle i forhør. Min far kom da nedbrudt af sorg på ny fra byen for at få mig til at falde fra. 'Min datter', sagde han, 'hav medlidenhed med mine grå hår, hav medlidenhed med din far, så sandt jeg fortjener, at du kalder mig far. Med disse hænder har jeg ført dig frem til dit livs forår, jeg har haft dig kærere end alle dine brødre, lad mig nu ikke falde i vanære mellem folk. Tænk på dine brødre, tænk på mor og din moster, tænk
10 på din søn, som ikke kan leve, når du er borte. Opgiv din stolthed, så du ikke kaster os alle ud i ulykke. Ingen af os vil kunne tale frit mere, hvis der sker dig noget.' Sådan talte han til mig med en fars kærlighed, mens han kyssede mine hænder og kastede sig for mine fødder. Og med tårer kaldte han mig ikke længere datter, men 'frue'. Det smertede mig, at far tog det sådan, for han var den eneste af hele min slægt, der ikke ville glæde sig over at se min lidelse. Jeg trøstede
15 ham og sagde: 'Der vil ved domstolen ske det, som Gud vil. Husk at vi er ikke er overladt til os selv, men er i Guds magt.' Så gik han sorgfuld bort.

En anden dag da vi spiste morgenmaden, blev vi pludselig ført af sted til forhør. Vi kom til torvet. Rygtet spredte sig hurtigt i nabolaget, og en stor folkehob samlede sig. Vi steg op på en tribune. De andre blev spurgt og bekendte troen. Så kom turen til mig. Da dukkede far pludselig
20 op med mit barn. Han trak mig ned fra trappen og tryglede mig: 'Udfør ofringen. Hav medynk med barnet!' Prokuratoren Hilarianus, som havde fået domsmyndigheden over liv og død efter den afdøde prokonsul Minnucius Timinianus,¹¹ sagde til mig: 'Hav medlidenhed med din gråhåre far, hav medlidenhed med dit lille barn. Giv et offer til kejserens velfærd.' – 'Nej,' svarede jeg. 'Er du en kristen?' spurgte han. 'Ja,' svarede jeg. Da far blev ved med at forsøge at overtale mig,
25 beordrede Hilarianus, at han skulle føres væk, og en af vagterne slog ham med piskan. Fars skæbne gjorde mig lige så ondt, som var jeg selv blevet pisket. Sådan sørgede jeg over, at dette skulle overgå ham i hans alderdom. Så blev dommen fældet og vi blev alle dømt til de vilde dyr, og glade gik vi tilbage til fængslet.

Siden mit barn var vant til at få bryst og var hos mig i fængslet, sendte jeg straks diakonen
30 Pomponius til far for at hente det. Men far ville ikke give det fra sig. Men efter Guds vilje ønskede barnet ikke længere bryst, og jeg fik heller ikke brystbetændelse. Og således blev jeg både lettet for frygten for barnet og smerter i brysterne.

Nogle dage senere, mens vi alle bad, kom der pludselig et ord ud af min mund midt under
35 bønner, idet jeg nævnte navnet Dinokrates. Jeg blev slået af forundring, for han var aldrig før da faldet mig i tankerne. Og jeg blev sorgfuld, da jeg erindrede hans skæbne. Straks skønnede jeg, at jeg var blevet fundet værdig til at bede for ham. Jeg begyndte at bede indtrængende for ham, med suk og råb til Herren. Straks samme nat havde jeg dette syn: Jeg så Dinokrates komme ud fra et mørkt sted, hvor der var mange andre med ham. Han var pint af hede og tørstede, og var beskidt og bleg. Såret, han havde i ansigtet, da han døde, var der stadig. Denne Dinokrates
40 havde været min kødelige bror. Han døde syv år gammel af en ond kræftsygdom i ansigtet,

¹⁰ Om indtagelse af mælk efter dåben, se Tertullian *De corona* 3,3

¹¹ Guvernøren (prokonsulen) over provinsen Afrika, Minnucius Timinianus, var død i 202. Prokuratoren Hilarianus, der ligeledes nævnes som en kristenforfølger af Tertullian (*Ad Scapulam* 3,1) er sandsynligvis identisk med P. Aelius Hilarianus.

og hans død havde gjort et sørgeligt indtryk på alle. For ham var det altså, jeg havde bedt. Og der var en stor afstand mellem mig og ham, så det var umuligt for os at nå hinanden. Der var en brønd fuld af vand, der hvor Dinokrates var, men den havde en kant, som var for høj for drengen. Dinokrates strakte sig som for at drikke. Det gjorde mig ondt, at selvom brønden indeholdt vand, så kunne Dinokrates ikke drikke, fordi kanten var så høj. Så vågnede jeg og indså, at min bror led.¹² Men jeg havde den tro, at jeg kunne hjælpe ham, og jeg bad for ham hver dag, helt indtil vi blev overført til garnisonsfængslet. For vi skulle slås mod de vilde dyr ved militærlegene på kejser Getas fødselsdag.¹³ Med suk og gråd bad jeg nat og dag om, at vi måtte mødes.

10 En dag mens vi lå i lænker, havde jeg dette syn: Jeg så det samme sted, som jeg havde set tidligere, og der var Dinokrates, men nu var han ren og frisk og velklædt. Der, hvor såret havde været, så jeg bare et ar. Jeg så også brønden, men nu nåede kanten kun til midt på livet af Dinokrates, og der løb bestandigt vand ud over den. På kanten stod en guldsål fuld af vand. Dinokrates gik derhen og begyndte at drikke, og vandet mindskedes ikke i skålen. Da han havde drukket og slukket tørsten, gav han sig til at lege i barnlig glæde. Så vågnede jeg og forstod, at han var befriet fra lidelsen.

Så gik der atter nogle dage. Underofficeren Pudens, som havde opsynet med fængslet, begyndte at se med værdighed på os, for han skønnede, at der boede en stor kraft i os. Han lod mange komme ind til os, så vi kunne styrke hinanden. Da dagen for militærlegene nærmede sig, kom 20 far til mig, nedbrudt af sorg, og begyndte at rive sit skæg ud, kaste det til jorden, kaste sig selv på gulvet, forbande sin alderdom og sige sådanne ord, der kunne få en sten til at græde. Jeg sørgede over hans ulykkelige alderdom.

Dagen før vi skulle slås med de vilde dyr, så jeg dette i et syn: Diakonen Pomponius kom til fængselsporten og bankede voldsomt på. Jeg gik ud og lukkede op for ham. Han var iklædt en hvid klædning uden bælte og udsmykkede sandaler. Han sagde til mig: 'Perpetua, vi venter på dig, kom.' Så tog han mig i hånden, og vi begav os af sted ad en vanskelig og kroget vej. Stakåndede nåede vi helt frem til amfiteatret. Han førte mig midt ind på arenaen og sagde til mig: 'Vær ikke bange, jeg er her sammen med dig og lider sammen med dig.' Så gik han bort. Jeg så en stor folkemængde, som sad i spænding. Jeg vidste, at jeg var dømt til de vilde dyr, derfor undrede 30 det mig, at de ikke blev sluppet løs på mig. Så kom der en ægypter med et skrækeligt udseende ud mod mig sammen med sine hjælpere for at slås med mig. Til mig kom der også nogle smukke, unge mænd, som skulle hjælpe og værne mig. Jeg blev afklædt, og jeg blev pludselig en mand. Mine hjælpere begyndte til at gnide mig med olie, sådan som man gør før en kamp. Og over for mig så jeg ægypteren rulle sig i sandet. Så trådte en så usædvanlig høj mand frem, at han rakte op over den højeste del af amfiteatret. Han var iklædt en hvid klædning med tre purpurstriber over brystet, og gyldne sandaler af guld og sølv. Han bar en stav som en fægtemester¹⁴ og en grøn gren med æbler af guld. Han bad om ro og sagde: 'Hvis denne ægypter vinder over hende, skal han dræbe hende med sværdet, men hvis hun vinder over ham, skal hun få denne gren.' Dermed trak han sig tilbage. Så nærmede vi os hinanden og begyndte nævekampen. Han ville gribe mig om fødderne, men jeg trådte ham i ansigtet. Så blev jeg løftet op i luften, og jeg blev ved med at prygle ham uden at røre jorden. Men da jeg så, at der var et ophold, 40

¹² Der hentydes sandsynligvis til, at Dinokrates er død, før han blev døbt.

¹³ Geta var fra 209 medkejser med titlen 'Augustus' sammen med sin fader Septimus Severus og sin bror Caracalla.

¹⁴ Fægtemester (*lanista*), dvs. den person, der ledede en gladiator-skole og til tider gladiator-kampene i arenaen.

foldede jeg hænderne, idet jeg greb ham om hovedet. Han blev kastet ned på ansigtet og jeg trådte på hans hoved. Da skrålede folkemængden og mine hjælpere sang salmer. Jeg gik hen til fægtemesteren og fik grenen. Han kyssede mig og sagde: 'Fred være med dig, min datter.' Og jeg gik i triumf til Livsporten.¹⁵ Da vågnede jeg og indså, at jeg ikke skulle slås mod vilde dyr, men mod Djævelen; men jeg vidste at sejren var min.

Sådan havde jeg det frem til dagen før legene. Men om det, der skete under selve legene, lad den skrive om det, som vil."

Men den velsigende Saturus havde også et syn, som han selv har skrevet ned. Han fortæller: "Vi havde fuldendt lidelsen og forladt legemet. Da greb fire engle os og bar os mod øst, men deres hænder rørte os ikke. Vi steg ikke opad liggende, men det var som om, vi steg op ad en blød bakke. Da vi var kommet ud af denne verden, så vi et vældigt lys, og jeg sagde til Perpetua, som var ved min side: 'Dette er det, som Herren lovede os. Løftet er opfyldt.' Og mens de fire engle bar os, åbnede der sig for os et stort rum, som så ud som en have, med rosenbuske og alle slags blomster. Træerne var på højde med cypresser og deres blade faldt konstant. Der i haven var der fire andre engle, herligere end de andre. Da de så os, viste de os ære og sagde til de andre fulde af beundring: 'Der er de, der er de.' De engle, som bar os, satte os skælvende ned, og så gik vi på vores fødder gennem haven på en bred vej. Der mødte vi Jucundus, Saturninus og Artaxius, som blev brændt levende under den samme forfølgelse, og Quintus, som døde som martyr i fængslet. Vi spurgte dem, hvor de andre var, men englene sagde til os: 'Kom først ind og hils Herren.'

Vi kom så til et sted, hvor væggene så ud, som om de var bygget af lys. Foran porten stod der fire engle, som ikklædte sig hvide klæder og gik ind. Da vi kom ind, hørte vi et kor af stemmer, som uden ophør sang: 'Hellig, hellig, hellig!'¹⁶ Og vi syntes at se en gammel mand sidde der, med snehvidt hår og ungdommeligt ansigt. Hans fødder så vi ikke. På hans højre og venstre side stod fire ældre, og bag dem flere andre. Vi steg ind fulde af forundring og stillede os foran tronen. De fire englene løftede os op, og vi kyssede ham, og han strøg os over ansigtet med hånden. De ældre sagde til os: 'Lad os rejse os.' Og vi rejste os og gav hinanden fredskysset. Og de ældre sagde til os: 'Gå og leg.' Jeg sagde til Perpetua: 'Nu har du fået det, du ønsker.' Hun svarede: 'Gud være lovet, at jeg var glad, mens jeg var i kødet, dog er jeg gladere her.'

Så gik vi ud, og foran porten så vi biskop Optatus på højre side og presbyteren¹⁷ og læreren Aspasius på venstre, adskilt fra hinanden og i sorg. De kastede sig for vores fødder og sagde: 'Kom og forlig os, for I er gået bort og efterladt os på denne måde.' Og vi sagde til dem: 'Er du ikke vores biskop og du vores præst? Og I kaster jer for vores fødder?' Vi blev rørte og omfavnede dem. Perpetua begyndte til at tale med dem på græsk, og vi tog dem til side ind i haven under en rosenbusk. Mens vi talte med dem, sagde englene til dem: 'Lad dem få hvile, og er der uenighed mellem jer, så tilgiv hinanden.' Da blev de skamfulde, og englene sagde til Optatus: 'Hold din flok i ave. Når de kommer sammen hos dig, er det som om de kommer fra cirkus, splittede i stridende tilhængergrupper.' For os så det ud til, at de ville lukke portene, og vi gen-

¹⁵ Livsporten (*Porta Sanavivaria*) var den port, som sejrige gladiatorer eller benådede personer gik ud igennem, mens de døde blev båret ud gennem Libitinas port (*Porta Libitinensis*).

¹⁶ Johs. Åb. 4,8

¹⁷ *Presbyter*: I de første kristne menigheder var presbyterne en forsamling af mænd, som blev sat til at lede menigheden.

kendte mange brødre der, også martyrer. Vi fik alle næring af en usigelig duft, der mættede os. Da vågnede jeg glad.”

5 Dette var de velsignede martyrer Satorus’ og Perpetuas underfulde syner, nedskrevet af dem selv. Gud kaldte Secundulus fra verden ved en tidligere bortgang, mens han stadig var i fængslet. Han fik den nåde at undslippe de vilde dyr. Men sværdet lærte hans legeme – om ikke sjælen – alligevel kende.

10 Til Felicitas kom Guds nåde på denne måde: Hun var med barn, da hun blev arresteret, og var i ottende måned, da dagen for legene nærmede sig. Siden det var ulovligt at henrette kvinder, der var med barn, var hun fuld af frygt for, at hendes martyrdag skulle blive udsat, og at hun senere skulle udgyde sit hellige og uskyldige blod sammen med kriminelle. De andre martyrer sørgede ligeledes dybt ved tanken om, at de skulle efterlade sig en så god ven og rejsefælle alene på den samme håbefulde vej. Derfor forenede de sig i suk og bøn til Herren, da der var to dage tilbage til legene. Straks efter bønnerne kom fødselsveerne over hende. Som det var forventeligt i ottende måned, var det en vanskelig og smertefuld fødsel, og en af fangevogterne sagde da til hende: ’Når du har så ondt nu, hvad vil du så gøre, når du bliver kastet for de vilde dyr, som du havde sådan en foragt for, da du nægtede at ofre?’ Hun svarede: ’Det, som jeg lider nu, det lider jeg selv, men senere vil der være en anden i mig, som lider for mig, fordi jeg vil lide for ham.’ Hun fødte så en pige, som en søster tog til sig og opfostrede som sin egen datter.

15 Siden Helligånden har betroet os, og dermed befalet os, at skrive om det som hændte under selve legene, vil vi, selvom vi er uværdige til at fuldføre denne ærefulde historie, opfylde den hellige Perpetuas sidste ønske og således tilføje endnu et eksempel på hendes udholdenhed og sjælstyrke.

20 Kommandanten begyndte at fare hårdere frem mod dem, for efter advarsler fra uvidende folk frygtede han, at de ved trolddomskunster skulle komme ud af fængslet. Da sagde Perpetua lige ud til ham: ”Hvorfor lader du os ikke få det bedre, vi som er så gæve forbrydere, at vi skal kæmpe på selveste kejserens fødselsdag? Eller er det ikke til din ære, at vi bliver ført frem så sunde som muligt?” Da blev kommandanten skræmt og skamfuld, og han lod dem få en mildere behandling. Deres brødre og andre fik lov til at komme ind, således at fangerne kunne spise sammen med dem. Nu tog endda underofficeren troen til sig.

30 Dagen før legene spiste de det sidste måltid, som de kalder frihedsmåltidet, men de gjorde det så vidt muligt til et kærlighedsmåltid.¹⁸ De var endda så rolige, at de vendte sig mod folket, truede dem med Guds dom, vidnede om deres lykke i lidelsen og grinede af alle de nysgerrige, der strømmede til. Satorus sagde: ”Har I ikke nok i morgendagen, siden I så gerne vil se på det, I hader? I dag venner, i morgen uvenner. Mærk jer dog alligevel godt vores ansigter, så I kan genkende os på domsdagen.” Alle gik væk i forundring og mange af dem blev troende.

35 Så oprandt deres sejrdag. De gik fra fængslet til amfiteatret med glade og strålende ansigter, som om de var på vej til himlen,. Hvis de skælvede, så var det af glæde, ikke af frygt. Perpetua fulgte med glade skridt, som en Kristi brud, som Guds udvalgte. Hendes klare øjne fik alle til at slå blikket ned. Ligeså Felicitas, fordi hun kom vel igennem fødslen, så hun kunne komme til at bekæmpe de vilde dyr, idet hun gik fra et blodbad til et andet, fra jordmor til gladiator, for at blive rensset efter fødslen ved en ny dåb.

¹⁸ *Kærlighedsmåltid*: Agapemåltid – sammenkomster med spisning, hvorunder de tidlige kristne søgte at huske kærligheden til næsten og Gud og at mindes det sidste måltid, Jesus havde med sine disciple. Disse måltider var en forløber for nadverritualet. Jf. Tertullian (*Apol.* 42,5).

Da de blev ført til porten, skulle de tvinges til at omklæde sig – mændene som Saturn-præster, kvinderne som Ceres-præstinder. Men den ædle Perpetua modsatte sig dette til det sidste og sagde til dem: "Vi er kommet her af fri vilje, for at vores frihed ikke skal blive krænket. Vi har sat vores liv i pant for, at vi skal slippe for at gøre noget sådant. Dette var aftalen med jer." Selv uretfærdigheden genkender retfærdigheden, og officeren tillod, at de blev ført ind, som de var. Perpetua sang salmer. Hun trådte allerede på ægypterens hoved; Revocatus, Saturninus og Satorus truede tilskuermængden, og da de kom forbi Hilarianus, sagde de til ham med minespil og fagter: "Du dømmes os, men Gud skal dømme dig." Dette gjorde folket rasende, og de krævede, at de skulle piskes af dyrepasserne.¹⁹ Da glædede de sig kun, fordi de havde fået del i Herrens lidelser.

Men han, som har sagt: "Bed, og I skal få,"²⁰ hørte deres bønner ved at give hver af dem den død, de havde ønsket. For da de talte sammen om deres martyronske, sagde Saturninus, at han helst ville blive kastet for alle de vilde dyr, for således mente han at vinde en mere ærefuld sejrkrans. Da legene begyndte, blev han og Revocatus derfor først udsat for en leopard og derefter sønderrevet af en bjørn.

Satorus derimod afskyede bjørnen mere end noget andet, og han regnede med, at et eneste leopardbid skulle gøre det af med ham. Så da han blev overladt til et vildsvin, gik det i stedet til angreb på manden, som havde bundet ham til vildsvinet, så han døde dagen efter legene. Satorus selv blev blot slæbt efter på jorden. Og da han blev bundet foran buret til en bjørn, ville bjørnen ikke komme ud. Sådan blev Satorus for anden gang kaldt tilbage uskadt.

De unge kvinder havde Djævelen tiltænkt en rasende ko, noget som var helt usædvanligt. Men det blev valgt således, for at dyret skulle være af samme køn. De blev ført frem afklædt, kun med et net omkring sig. Folk blev skræmte, da de så disse to, den ene en yndefuld pige; den anden netop kommende fra barselseng med mælk dryppende fra brysterne. Derfor blev de kaldt tilbage og fik klæder på. Først blev Perpetua kastet omkuld og faldt ned på ryggen. Hun satte sig op og trak den sønderrevne tunika sammen omkring sig for at skjule sine lår, idet hun mere tænkte på sin anstændighed end på sin smerte. Så bad hun om en nål og satte klæderne sammen, og hun bandt sit udfoldede hår op, for det sømmede sig ikke for en martyr at lide med udslået hår — det kunne se ud som om hun sørgede midt i sin sejr. Så rejste hun sig, og da hun så, at Felicitas var blevet kastet knust til jorden, gik hun hen og gav hende hånden og rejste hende op. Idet disse to nu stod der side ved side, blev den hårdhjertede folkehob formildet, og de blev kaldt tilbage til Livsporten. Der blev Perpetua mødt af en katekumen, som hed Rusticus, en nær ven af hende. Hun så sig omkring, som om hun var vågnet op af en søvn, så fuldstændigt havde hun været henrykt af Ånden, og til alles store forundring spurgte hun: "Hvornår skal vi føres frem for den ko, de taler om?" Da hun fik at høre, at det hele var overstået, troede hun det ikke, før hun så mærkerne efter ufærden på krop og klæde. Derefter kaldte hun sin bror til sig og denne katekumen sagde til dem: "Stå fast i troen og elsk hinanden."²¹ Fald ikke fra på grund af vores lidelse."

I en anden port stod Satorus og sagde alvorligt til soldaten Pudens: "Jeg er overhovedet ikke blevet rørt af et eneste dyr indtil nu, sådan som jeg vidste og sagde det på forhånd. Så nu kan du tro nu mig af hele dit hjerte: Nu går jeg derind og med et bid fra leoparden er det overstået." Så

¹⁹ *Dyrepasserne*: dvs. typer af gladiatorer (egl. 'jægerne' (*venatori*), der stod for dyrekampene.

²⁰ Johs. 16,24

²¹ Jf. 1. Kor. 16,13; ApG 14,22

blev leoparden ved slutningen af legene sluppet løs, og straks ved første bid strømmede blodet ud over ham, så folket skrålede til ham, da han kom tilbage som et vidneudsagn om hans nye dåb: "Vel badet, vel badet!"²² Og sandelig, velbadet var han, der havde fået et sådant dåbsbad.

5 Så sagde Satorus til soldaten Pudens: "Farvel, husk min tro! Lad ikke dette forskrække dig, men styrke dig." Samtidig bad han om ringen, som Pudens havde på fingeren, dyppede den i sit sår og gav ham den tilbage som arvelod, et pant, der skulle minde om hans blod. Derefter blev han næsten livløs kastet hen til de andre ved det normale halshugningssted. Men da folket krævede, at de skulle føres midt ind på arenaen, så de med deres egne øjne kunne følge med i dødsstunden, når sværdet trængte igennem dem, rejste de sig af sig selv og gik derhen, hvor
10 folket ønskede. Men først kyssede de hinanden, så de kunne fuldende martyriet med fredstegnet. De tog mod sværdet rolige og uden et ord, særligt Satorus, som både var den første, der var gået op ad stigen og den første, som opgav ånden. Ham ventede igen på Perpetua.

Perpetua fik et slag mellem sidebenene og måtte lide mere smerte, og hun gav et råb fra sig. Derefter tog hun selv sværdet og førte det mod struben, for den unge gladiator var uøvet og
15 usikker på hånden. Det var som om, at en så storslået kvinde, frygtet som hun var af den urene ånd, ikke kunne dræbes, medmindre hun selv ønskede det.

Åh, de stærke og velsignede martyrer, i sandhed kaldte og udvalgte til vores Herre Jesu Kristi ære! Alle som lover, ærer og tilbeder ham, må læse denne fortælling til opbyggelse for kirken, for de er ikke ringere end de gamle. Så kan også disse nye undere være til vidneudsagn om at
20 den ene og samme Helligeånd stadig virker, og om den almægtige Gud Fader og hans søn Jesus Kristus, vores Herre. Hans er herligheden og hans magt er vældig al evighed. Amen.

Passio sanctorum Perpetuae et Felicitatis: Oversat af J. Rosenløv efter Musurillo: *The Acts of Christian Martyrs*, Oxford (1972) s.106-131 samt N. Eide (o.a.): *Fem antike martyrsoger*, Oslo (1975) s.66-86.
25

²² *Vel badet* (eller bad vel): *Saluum lotum*. En hilsen, der blev anset for et godt varsel før og efter et bad. Denne hilsen bruges her ironisk af tilskuerne.